

Kumulativní dopad obchodních politik EU na odvětví cukrové řepy v EU

Obchodní dohody zvyšují riziko levnějšího dovozu vyrobeného za volněších standardů – stejně jako i výrobci v EU čelí rostoucím nákladům a přísnějším předpisům.

Tlak v jejich důsledku roste a neustále se zvyšuje i riziko uzavírání továren, ztrát pracovních míst a udržitelnosti výroby v EU.

Tato zpráva nastiňuje, proč jsou pro zajištění budoucnosti strategického odvětví pro naši ekonomiku a životní prostředí nutná adekvátní opatření EU.

Úvod

Evropský sektor cukrové řepy je základním kamenem zemědělské produkce EU a důležitým pilířem venkovských ekonomik v celé EU. Spoléhá na jedinečný, vzájemně závislý vztah mezi pěstiteli cukrové řepy a výrobci cukru: továrny potřebují stabilní dodávky cukrové řepy, zatímco pěstitelé jsou na těchto továrnách závislí při zpracování svých plodin. Když produkce řepy klesá, často dochází k uzavírání továren, což vede ke ztrátě pracovních míst, ekonomické stagnaci a nevratným škodám pro venkovské komunity.

V posledních několika desetiletích prošel sektor cukrovarnického průmyslu Evropské unie významnou strukturální transformací a prokázal pozoruhodnou odolnost. Tato odolnost je však nyní pod silným tlakem v důsledku kumulativního dopadu dohod o volném obchodu (FTA). Tyto dohody, často sjednáváné bez řádného zohlednění strategické citlivosti sektoru cukrovarnického průmyslu EU, narušují vnitřní trh a ohrožují ekonomickou životaschopnost domácí produkce. Neúměrně zvýhodňují producenty ze třetích zemí, kteří dostávají vládní podporu a mají mnohem slabší environmentální a sociální standardy, což vytváří velmi nerovné podmínky.

Pokud ze strany EU nedojde k urychlené překalibraci její obchodní politiky, riskuje oslabení odvětví, které je klíčové nejen pro potravinovou bezpečnost a zaměstnanost na venkově, ale také pro dosažení cílů EU v oblasti klimatu a udržitelnosti.

Kumulativní dopad na odvětví cukrové řepy v EU

Podle Společného výzkumného střediska se očekává, že obchodní bilance EU v oblasti cukru s deseti klíčovými partnery v dohodách o volném obchodu – včetně Mercosuru, Indie a Thajska – prudce přejde do záporných hodnot s deficitem 207 milionů eur. Očekává se, že dovoz, v čele s Brazílií a Paraguayí, vzroste až o 200 000 tun, zatímco ceny producentů v EU by měly klesnout o 2–2,5 % a domácí produkce by měla klesnout.¹ Tato analýza je založena na modelování a víme, že ve skutečnosti by dopady mohly být mnohem větší, pokud jde o pokles cen (viz níže). V odvětví, které je již nyní pod tlakem rostoucích nákladů a environmentálních omezení, hrozí, že takové změny vyvolají další uzavírání továren a prohloubí úpadek venkova.

Dohody o volném obchodu nabízejí zanedbatelné výhody pro vývoz cukru z EU: 96 % vývozu cukru z EU směřuje do zemí mimo tyto dohody. Nejedná se o vyvážený obchod, jde o strategické sebepoškozování. Pokračování v další liberalizaci bez ohledu na tyto důkazy by tedy bylo velmi nezodpovědné.

Tato zjištění JRC dále potvrzuje nedávná studie Evropského parlamentu², která poskytuje další vhled do strukturální zranitelnosti odvětví cukru v EU. Studie identifikuje cukr jako „obránné odvětví“ s odkazem na jeho vysoké výrobní náklady a závislost na silné celní ochraně, která ho chrání před globální konkurencí. Uvádí, že cukr čelí jednomu z nejvyšších cel EU, a to v průměru 58,9 %, ve srovnání s celosvětovým průměrem 38 %. Tato úroveň ochrany odráží strategickou citlivost odvětví a zdůrazňuje jeho expozici v kontextu liberalizace. Zpráva rovněž zdůrazňuje, že i malé zvýšení objemu dovozu cukru může vést k významné cenové volatilitě na trhu EU v důsledku nepružné povahy nabídky a poptávky. Tyto poznatky dále podtrhují potřebu robustních a vymahatelných ochranných opatření pro cukr ve všech současných i budoucích dohodách o volném obchodu.

---

¹ Joint Research Center (JRC). April 2024: [Cumulative economic impact of upcoming trade agreements on EU agriculture](#).

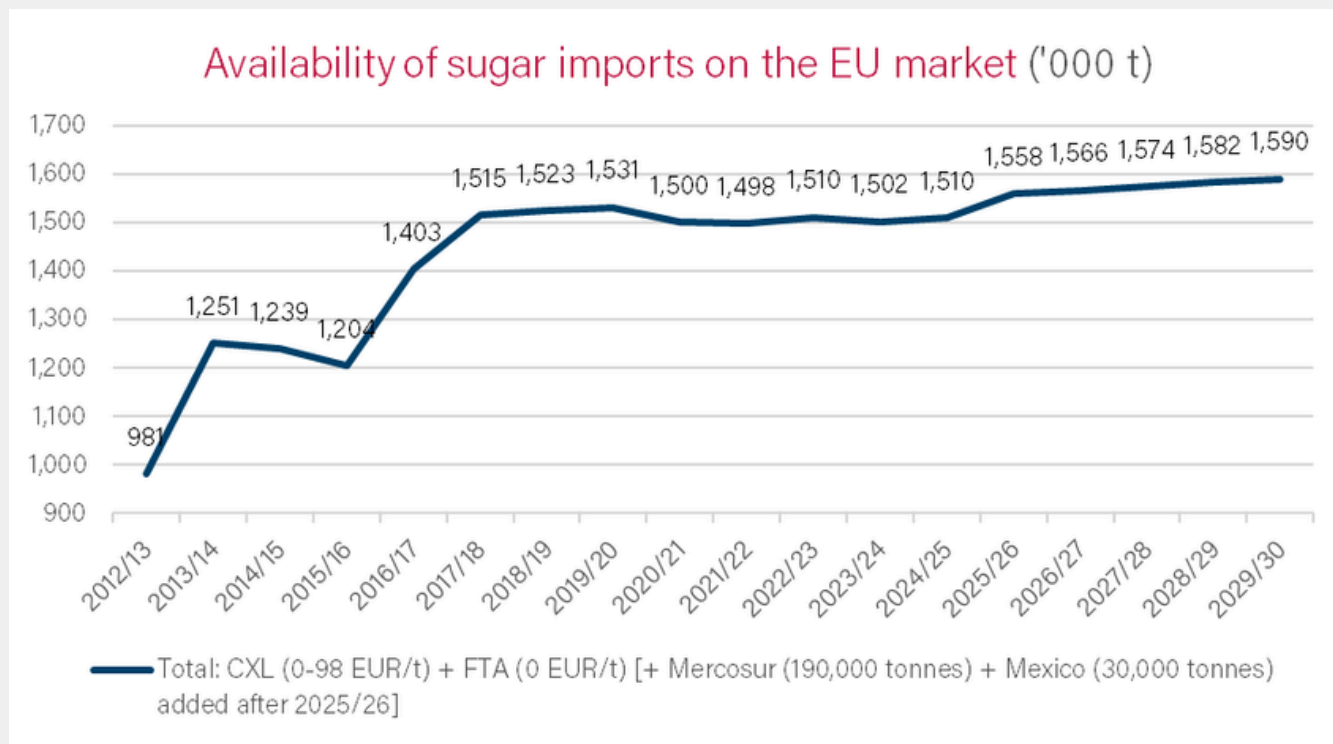
² European Parliament Research Service (EPRS). March 2025. [Trade aspects of the Strategic Dialogue on the future of EU agriculture and the impact of trade on the competitiveness and sustainability of European agriculture](#).

EU si již udržuje jeden z nejotevřenějších trhů s cukrem na světě. Prostřednictvím rozšiřující se sítě dohod o volném obchodu poskytla rozsáhlý bezcelní přístup producentům ve Střední Americe, Mercosuru, Vietnamu, na Ukrajině a dalších zemích. Zároveň v rámci iniciativy „Vše kromě zbraní“ a dohod o hospodářském partnerství nadále platí dlouhodobý preferenční přístup pro země AKT a nejméně rozvinuté země.

Jen v hospodářském roce 2024/25 zpřístupní celní kvóty (TRQ) na trhu EU více než 1,6 milionu tun dovozu cukru, což představuje více než 11 % spotřeby EU. Tyto objemy jsou vždy vyráběny za slabších sociálních a environmentálních norem a často těží z vládní podpory. V mnoha případech je tento vývoz na světovém trhu dumpingový jako přebytek pro domácí potřeby. Situace se od hospodářského roku 2025/26 zhorší, přičemž bezcelní přístup v rámci stávajících dohod o volném obchodu (s výjimkou Ukrajiny a připravovaných dohod) vzroste z 534 760 na více než 725 000 tun v důsledku zařazení Brazílie a Paraguaye do Mercosuru. Mnohé z těchto kvót zahrnují automatické roční zvyšování, což znamená, že objemy bezcelního dovozu rok od roku rostou donekonečna. Celkem, s přihlédnutím k ústupkům EU vůči Ukrajině a WTO, bude možné bezcelně dovážet více než 1,7 milionu tun cukru. To nezahrnuje neomezený přístup pro partnery z AKT a nejméně rozvinutých zemí, což dále zhoršuje konkurenční tlak.

Toto rozsáhlé otevření trhu s cukrem v EU pro dovoz s nulovým i sníženým clem přispívá k extrémní volatilitě ceny cukru v EU: malá změna v nabídce dovozu směrem nahoru nebo dolů může mít významný dopad na vývoj domácích cen.

Směr je jasný: nadbytek nabídky na trhu, klesající ceny a rostoucí nejistota pro pěstitele a zpracovatele cukrové řepy v EU. Ekonomická udržitelnost odvětví a jeho přínos ke strategickým cílům EU jsou v ohrožení.

Stále nerovnější podmínky

Kromě tlaků na objem dovozu čelí odvětví cukrové řepy v EU strukturálním nevýhodám. Producenti z EU jsou nuceni dodržovat jedny z nejvyšších světových norem v oblasti životního prostředí, práce a bezpečnosti potravin, zatímco mnoho obchodních partnerů těží z preferenčního přístupu bez ekvivalentních závazků. Vyšší náklady na energii a zemědělství způsobily nárůst výrobních nákladů o 40 % do roku 2020 a výrobci cukru musí nést vysoké náklady na průmyslovou dekarbonizaci. Strukturálně je model EU založen na nezávislých rodinných farmách, které zajišťují účast venkova a transparentnost v produkci potravin, ale s náklady na produktivitu.

Naproti tomu země jako Brazílie, Kolumbie a Ukrajina se spoléhají na velké zemědělské podniky, které obhospodařují tisíce hektarů, čímž vytvářejí úspory z rozsahu, kterým se pěstitelé cukrové řepy v EU nemohou vyrovnat.³ Producenti třtinového cukru jsou chráněni před kolísáním cen energií, protože mohou jako obnovitelný zdroj energie využívat bagasu – snadno dostupný dřevní zbytek cukrové třtiny.

Z hlediska životního prostředí podléhají pěstitelé cukrové řepy v EU velmi přísným normám týkajícím se povolování a používání přípravků na ochranu rostlin (POR) a hnojiv. Indie a Brazílie mezitím povolují používání mnoha POR, které jsou v EU zakázány, a nadále povolují používání POR v cukrové třtině, které byly v EU zakázány. V těchto zemích je lze aplikovat na neudržitelné úrovni s důsledky pro životní prostředí a lidské zdraví.⁴ Zatímco cukrová řepa se pěstuje v střídání s jinými plodinami, cukrová třtina je monokultura, která negativně ovlivňuje biodiverzitu a zdraví půdy.

Sociální standardy se také výrazně liší. V Indii, významném vývozci cukru a potenciálním partnerovi v dohodách o volném obchodu, bylo zdokumentováno porušování pracovních a lidských práv, včetně dětské a nucené práce.⁵ Podobné problémy přetrvávají v některých zemích AKT a nejméně rozvinutých zemích. Dohody o volném obchodu, jako je Mercosur, však postrádají vymahatelné doložky k řešení těchto problémů, což umožňuje pokračování sociálního dumpingu.

Tyto stále nerovnější podmínky a následně rostoucí rozdíly v produktivitě narušují konkurenceschopnost EU a podkopávají její vlastní závazky v oblasti udržitelnosti. Jakýkoli budoucí přístup na trh musí být podmíněn dodržováním rovnocenných environmentálních, pracovních a výrobních norem.

Případ Ukrajiny

Navzdory počáteční celní kvótě ve výši 20 070 tun v rámci asociační dohody z roku 2014 se ukrajinský vývoz cukru do EU v hospodářském roce 2023/24 zvýšil na více než 500 000 tun, a to po dočasném udělení bezcelního a bezkvótového přístupu v rámci ATM. Důsledkem byla nestabilita trhu v celé Evropě, výrazný pokles cen na trhu EU, narušení dodávek ze strany některých tradičních obchodních partnerů a zavedení jednostranných ochranných opatření několika členskými státy ve východní Evropě v reakci na neudržitelný tlak na místní producenty.

---

³ The Oakland Institute. 2023. War and Theft: the takeover of Ukraine's agricultural lands.

⁴ EU and Brazil database on pesticides.

⁵ U.S. Department of Labor, September 2022: List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor.

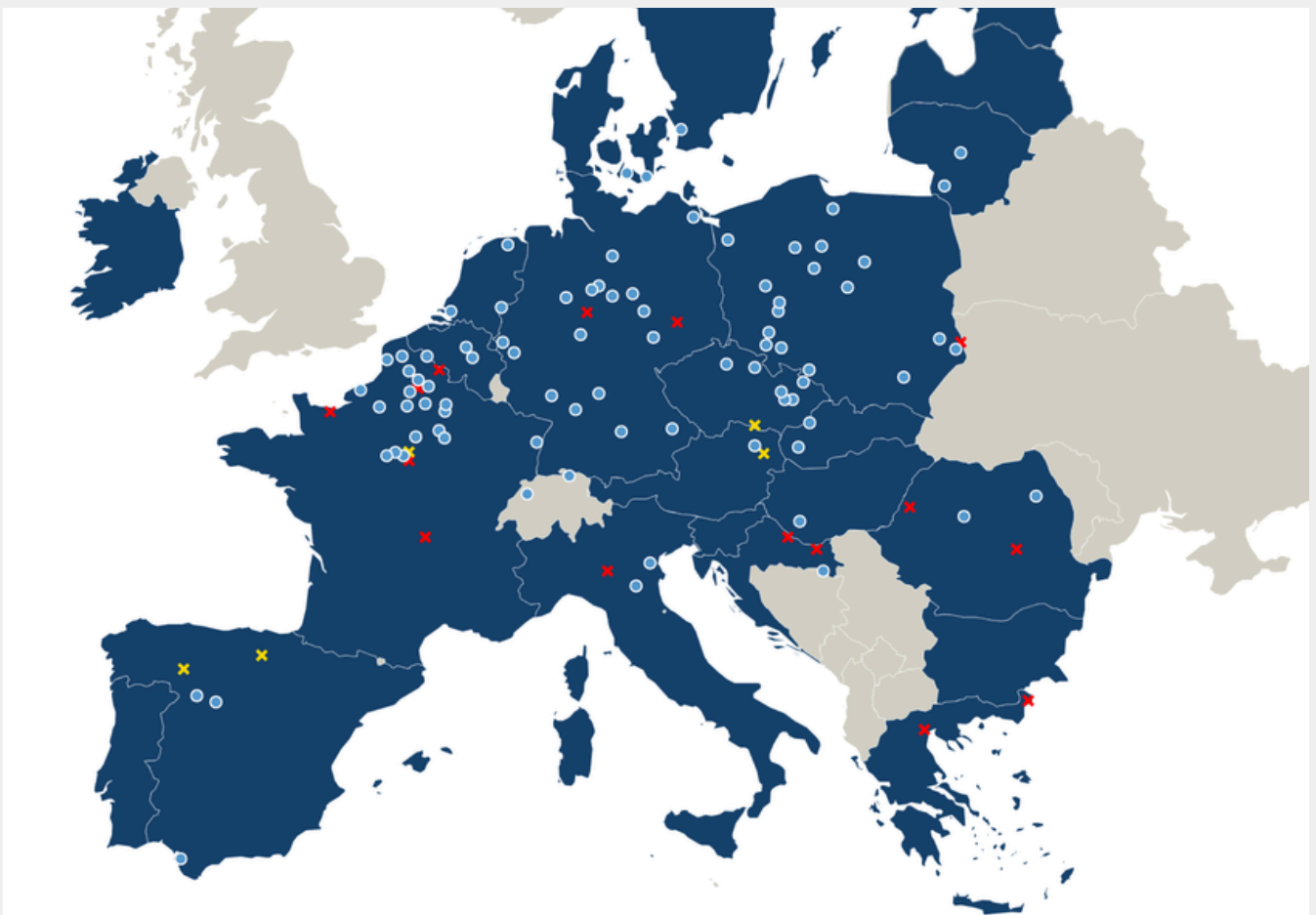
Důsledky

Kumulativní tlak z rostoucí dostupnosti na trhu a stále nerovnějších podmínek měl od ukončení produkčních kvót v roce 2017 vážný dopad na odvětví cukrové řepy v EU.

Rostoucí dostupnost cukru ze třetích zemí na trhu snižuje prémii mezi EU a světovým trhem s cukrem, což je trh s reziduálním skládkováním, který neodráží výrobní náklady světových výrobců cukru. Příklad: v letech 2014 až 2019 Indie vyvážela na světový trh velké objemy dotovaného cukru. To mělo vážný negativní dopad na světové ceny cukru právě v době, kdy se trh s cukrem v EU snažil přizpůsobit ukončení kvót na cukr.

Od roku 2017 došlo v EU k uzavření 20 cukrovarů [červené kříže], z toho 5 v roce 2025 [žluté kříže], což vedlo ke ztrátě více než 4 000 přímých pracovních míst v průmyslu v některých z nejzranitelnějších venkovských oblastí EU. Jen za poslední rok zavřely svá vrata tři cukrovary: jeden ve Francii, jeden v Rakousku a jeden v České republice. Počet pěstitelů cukrové řepy se snížil téměř o 25 %. Bez okamžité změny obchodní politiky EU by mohlo dojít k dalším uzavřením.

V EU-27 bylo od roku 2017/2018 uzavřeno 18 řepných cukrovarů

Doporučení politiky

Obchodní politika EU není v souladu se strategickými potřebami jejích zemědělských odvětví. Pro obnovení rovnováhy a zajištění udržitelné budoucnosti cukrové řepy v Evropě jsou naléhavě nutná následující politická opatření:

- Plně zohlednit komplexní posouzení kumulativního dopadu všech stávajících a připravovaných dohod o volném obchodu, přičemž cukr je považován za případovou studii pro citlivé odvětví.
- Vyloučit cukr z probíhajících a budoucích obchodních jednání se zeměmi, jako je Indie a Thajsko,⁶ kde vysoké dotace, slabé sociální a environmentální standardy⁷ a opakované porušování pravidel Světové obchodní organizace (WTO)⁸ vytvářejí extrémní asymetrie.
- Zavést závazné a vymahatelné doložky o udržitelnosti a práci ve všech dohodách o volném obchodu s robustním monitorováním a sankcemi za nedodržování.
- Zavést specializovaný ochranný mechanismus pro cukr, který lze rychle nasadit v případě narušení trhu způsobeného vnějšími otřesy nebo prudkým nárůstem objemu dovozu.
- Uplatňovat ad hoc mechanismy reciprocity, aby se zajistilo, že dovážený cukr bude mít preferenční přístup pouze tehdy, pokud prokazatelně splňuje normy EU v oblasti životního prostředí, práce a výroby. Tato zásada by měla být dynamicky prosazována a důkladně monitorována.

⁶ Human Rights Watch, October 2020: Thailand: Government Gives Human Rights Award to Abusive Company.

⁷ Water and Science Technology, January 2006: Effects of soil erosion on water quality and water uses in the upper Phong watershed.

⁸ WTO. 24 December 2021. DS580: India – Measures Concerning Sugar and Sugarcane.

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds580_e.htm

Závěr

Kumulativní dopad dohod o volném obchodu již není teoretický; je to realita, která destabilizuje odvětví cukrové řepy v EU. Bez rychlých a strategických opatření EU riskuje urychlení uzavírání cukrovarů, což povede ke ztrátě pracovních míst na venkově a podkopání naší udržitelné zemědělské produkce v důsledku zvýšeného dovozu ze zemí se slabšími standardy a vyšším dopadem na životní prostředí.

Nejde jen o odvětví cukrové řepy v EU. Jde o zachování hodnot, za kterými Evropa stojí: spravedlivá hospodářská soutěž, vedoucí postavení v oblasti životního prostředí, vitalita venkova a strategická autonomie. Soudržná a progresivní obchodní politika je klíčová pro dodržování závazků EU v rámci její agendy udržitelnosti.

PŘÍLOHA I

NÁVRH NA KUMULATIVNÍ DOPADY PRO ODVĚTVÍ CUKROVÉ ŘEPY V EU

Sugar Imports from	Origin	Sugar TRQs 2024/25 (in tons)
African, Caribbean and Pacific States / Least Developed Countries (LDC)	18 countries producing sugar	Duty Free Quota Free
World Trade Organisation CXL-TRQs at reduced duty of €98/t	Australia Brazil Cuba Erga Omnes India	9 925 363 654 68 969 260 390 5 841
Balkan TRQs Duty free	Albania Bosnia & Herzegovina Serbia & Kosovo North Macedonia	1 000 13 210 181 167 7 000
Free Trade Agreements TRQs (quantity allocated in 2025), sugar as such <i>*Additional annual increase</i> Duty free At reduced duty of €49/t:	Peru* Colombia* Central America* Panama* Ecuador* South Africa Vietnam Mexico	29 920 84 320 204 000 16 230 18 600 150 000 20 000 30 000
Other Duty free	Ukraine Moldova Georgia	109 438 37 400 8 000
Yet To Come...	MERCOSUR AUSTRALIA INDIA THAILAND	190 000 ? ? ?

PŘÍLOHA II
SEZNAM TOVÁREN UZAVŘENÝCH OD ROKU 2017/2018 V EU-27

Country	Factory	Company	Year of Closure
Spain	Miranda de Ebro	Azucarera	2025
Spain	La Baneza	Azucarera	2025
Austria	Leopoldsdorf	Agrana	2025
Czech Republic	Hrušovany	Agrana	2025
France	Souppes-sur-Loing	Ouvré Fils	2025
France	Escaudœuvres	Tereos	2024
France	Toury	Cristal Union	2020
France	Bourdon	Cristal Union	2020
France	Cagny	Saint Louis Sucre	2020
France	Eppeville	Saint Louis Sucre	2020
Romania	Bod	Independent	2020
Romania	Oradea	Pfeifer & Langen	2018
Germany	Warburg	Südzucker	2019
Germany	Brottewitz	Südzucker	2019
Poland	Strzyów	Südzucker	2019
Croatia	Osijek	HIŠ	2021
Croatia	Virovitica	HIŠ	2021
Italy	San Quirico Trecasali	Eridania Sadam	2019
Greece	Orestias	Hellenic Sugar	2018
Greece	Platy	Hellenic Sugar	2018